

Poštna
pavšalirana.Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsako soboto.

Celoletna na-
ročnina 50 — D

100.

Posamezne
številke se ra-
čunijo po D1 25Inserati
se računajo:
pol str. 560 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglasih
beseda 50 p.

Kaj hočemo? Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!

Naš pokret in vera.

„Danes sem Vam poslal naročnino. Sporočite mi, kako se Vaš list zadržuje nasproti veri, ker ljudje govorijo o tem različno. Nekdo mi je celo rekel, da je Vaš list proti veri.“

Iz neke dopisnice na našo upravo.

Ne bo odveč, če se enkrat pogovorimo tudi o tem, ker bomo ob enem s tem odgovorili tudi na večje število podobnih vprašanj in dopisov.

Mi smo glasilo čisto določnega političnega in socialnega pokreta, kakor ga danes oblikujejo razmere po vsem svetu, zlasti pa še pri nas v Sloveniji. V verske ali celo cerkvene zadeve se nismo in se ne bomo mešali, ker nimajo iste z našim prizadevanjem nikakršnih direktnih stikov. Kdor je zasledoval pisavo našega lista od njegovega rojstva (l. 1921.) pa vse do danes, nam ne more v tem pogledu ničesar prigovarjati. Naše smernice so kakor znane: Človečanstvo — Slovenstvo — Federalizem — Republika. Z besedo: človečanstvo označujemo naše socialno načelo, ki pove, da moramo biti povsod in vedno ljudje. Najvišji cilj je bil v tem pogledu postavljen človeštvu s stavkom: „Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe!“ Z besedo: Slovenstvo označujemo to, kar je bistveno za naše ljudstvo: spoštovanje do materinega jezika; kulture, kakršno je rodila naša zemlja; gledanje našega naroda na svet in pa način, kako si ga ureja. Z besedo: Federalizem označujemo hotenje, da postane naš narod gospodar svojega doma in svoje domovine. Z besedo: Republika hočemo reči, da se naj ljudstvo vlada samo in ne, da bi mu vladala tujim silam podrejena birokracija. To je v bistvu naš socialni in politični program. Kdor ta program odločno priznava, ima tudi prostor v naši sredi! Tudi duhovnik! Mislimo, da je prav,

ako rečemo: Tudi duhovnik je lahko politični predstavitelj naroda in ljudstva, toda ne zaradi tega, ker je duhovnik, temveč kljub temu.

Mi čisto odkrito izpovedujemo sledeči temeljni stavek našega programa: Religija je temelj moralne kulture. Religija v splošnem, a še posebej krščanstvo sta temelja vsake poštene vzgoje. — Zaradi tega smo za to, da bodi krščanska cerkev in sploh vsako javno verstvo popolnoma svobodno pri svojem nauku in pri izvajanju svojih obredov. Vsaka cerkev naj uživa popolno svobodo v občevarjanju s soverniki v vsej državi in tudi izven njenih mej.

S tem našim načelnim stališčem je točno označeno razmerje med socialno-političnim pokretom — ali če hočete tako! — politično stranko in verstvom odnosno cerkvijo, kakor si ga mislimo mi. Cerkev — to je vera! Politika — to je pamet. V cerkvene zadeve se sme mešati in govoriti o njih samo tisti, ki je zato poklican. V politiko pa se ima pravico mešati vsak odrasel državljani. Od cerkve nobeden pаметen človek ne more zahtevati, da se naj izreče za republiko ali monarhijo, za takšno ali drugačno volilno pravico, za centralizem ali federacijo itd. Od človeka — državljana pa lahko zahtevamo, da pové, ali je za centralizem ali za federacijo; ali je za monarhijo ali je za republiko; ali je za kuluk ali pa je proti njemu; ali je za prostost kapitalizma ali pa je morda za kolektivistično ureditev človeške družbe.

Tako smo jasno odgovorili na razna vprašanja, ki smo jih sprejeli. Mi vere nikomur ne jemljemo. Zagovarjamo pa z vso odločnostjo naš politični program in smo politični nasprotniki vsakogar, ki ta program zanika ali pa bi hotel z njim šušmariti.

Kako je v Macedoniji.

Znano je, da vladajo danes v državi Pašičevi radikali s pomočjo turških poslancev iz Južne Srbije, ki se kot organizacija imenuje „džemijet“. Ta džemijet je torej danes vladna stranka. Toda v Macedoniji se gode takšne reči, da je morala celo ta podkupljena vladna stranka nastopiti v belgrajskem parlamentu z interpelacijo, ki jo je stavil načelnik džemijeta, poslanec Ferhad beg Draga sam. Ta je pripovedoval v parlamentu hude reči. Pritoževal se je nad preganjanjem muslimanov v južni Srbiji in je v podkrepitev navajal razne primere. Tako je n. pr. v vasi Beskučani nekega dneva poginil en orožnik, ne vé se kako. Prebivalci vasi so se tega tako prestrašili, da so vsi ušli v gore. Okrožni načelnik pa jih je pozval, da naj se vrnejo ter jim je zagotovil, da se ne bo nikomur nič žalega zgodilo. Ko so se pa prebivalci vrnili, je bila vas obkoljena, a vsi prebivalci brez razlike so bili pobiti, vas sama pa unepeljena. V neki drugi vasi je bila ubita neka mati, a njen otrok je do jutra ostal na njenih prsih. V jutro pa so otroka razsekali in ga pokopali skupaj z materjo (zaščita dece!) V vasi Starčević je bilo pobitih 37 ljudi, ženâ in otrok. V Dumnici so orožniki ubili 18 žen in otrok ter 5 moških.

Tako se godi vMacedoniji vladnim strankam! Kako se godi šele prebivalstvu, ki je v opoziciji, si lahko mislite! Kaj pa je na te obtožbe odgovoril minister? Minister notranjih del Vujičić je dejal, da obstoje v vprašanju javne varnosti v

Macedoniji tri zla: Kačaki, komiti in odmetniki. Najbolj bolešno je vprašanje kačakov, ki vznemirjajo javno varnost v kosovski oblasti in vzdolž albanske meje. V Metohiji je od osvobojenja do danes prešlo skozi rok policijskih oblastnih 553 kačakov. Od teh 52 ubitih, 23 vjetih, a 478 se jih je predalo. Danes je tam okoli 270 kačakov in 120 vojnih beguncev. Tam ljudje za najmanjšo krivico, ako jih oblast zove na odgovor, gredo med kačake. (Nekdo zakliče: To je znamenje, da so oblasti dobre!) V teku pretečenega leta so oblasti pobile 129 kačakov. Kačak Mehmed Konja ima na vesti 7 ubojev. Bil je s svojo bando zasačen pri vasi Dumnice. Tako je prišlo do incidenta. Orožniki so mislili, da se kačaki nahajajo v dveh „kulah“ pri vasi in so se v megli približali kulam, da bi jih napadli. Tedaj pa so iz hiš padli strelji in dva orožnika sta padla takoj. Začela se je borba, a Mehmedu Konja je uspelo, da je pobegnil. Požar pa je izbruhnil od bomb, ki so se metale. Sedaj je zaprtih 7 orožnikov, da se preišče resničnost pritožnih navedb. Navaja več slučajev, ko so bili ubiti mnogi orožniki in Srbi in to na mučeniški način. Dokazuje končno, da oblasti niso krive.

Ali mora biti življenje v Macedoniji, kjer se danes „izobražujejo“ naši slovenski fantje po garnizijah, a slovenski orožniki po „stanih“ — levo in prijetno! Oni na lastni koži občutijo pamet tistih, ki so nas „ujediniili“ brez vsakih pogojev!

Samopomoč zadružništva.

(Konec.)

Dosedanja skušnja nas uči, da ni zlepa kake zadružne odredbe težje izpeljati kot povišanje deležev, a povišanje ni sicer izdatno povišanje deležev, ki skoraj bi dejali, edina pot, po kateri pride zadruha do lastnega kapitala. Vse zadružne organizacije vedo, koliko ugovorov se

je pojavilo vselej, kadar so zahtevali povišanje deležev: del članov je grozil z izstopom, drugi so se sklicevali na siromaštvo, a tisti, ki so se vdali, so sicer obljubljali, a z dejanskimi vplačili kar niso mogli prirediti. Da zvišanje deležev omogoči, je češka soc. dem. zadružna or-

LISTEK.

42

Kmečki punt.

Hrvaško napisal Avgust Senoa.

„Da, jaz sem Erđodi, jaz sem ban! Čitajte vi svoje stare knjige, jaz pišem nove s svojo sabljo in v njih bo list, na katerem bo potomstvo bralo v krvavih črkah: „Maščevanje nad Ambrožem Gregorijancem.“

„Pišite,“ reče Ambrož mirno, „dopolnite svoje maščevanje, toda vedite: prišel bo nov rod; vaše pero, ta junaška sablja, bo rjavelo nad vašim pepelom in kmetske noge bodo hodile po vašem grobu. Veličanstvo pada v prah, moč mine, toda spomine devljejo vnuki na tehtnico. Kdo ve, ali bo več tehtal, Peter ali Ambrož. Poslušajte me — — —“

„Ne maram,“ je oholo odvrnil ban, „nikdar! Zbogom! Na svidenje — — —“

„Na bojišču pravice! Bežite, ban! Čas je.“ Ban je odšel in krenil na konju po klancu, Ambrož pa je peš krenil na grad.

Na gradu Susjedu žvenketajo zlate čaše. Vojvodje slavijo zmago, vino se peni, vino, rdeče kakor kmetska kri.

V gradu stoji Urša pred Dorino sliko, razgaljene prsi se ji burno dvigajo, njeno kruto lice naravnost žari.

„Dora! Dora! Hvala ti, priprošnjica moja!“ Vrata se odpro. V sobo stopi Ambrož. Uršula mu pohiti nasproti in mu poda roko.

„Hvala Vam, gospod Ambrož!“ reče, „stokratna hvala. Na svojem sem. Tega Vam ne bom nikdar pozabila. Zahtevajte od mene, kar Vam je drago, vse bom storila po Vaši volji.“

„Ali res?“ odgovori Ambrož resno.

„Pri Bogu, da!“ reče žena in vzdigne tri prste.

„Dobro —“ pripomni podban, toda v tem trenutku vstopijo Uršulini zeti.

V mračnem klancu hiti na konju podban, na konju svojega sovražnika, premagan, brez meča, brez zastave. Po klancu šumlja potok: Sramota! Sramota!

Ban hiti. Ob potu se vzdigne črna skala kakor strašilo, zdi se, da se roga banu: Sramota!

Ban se tesneje zavije v plašč in hiti dalje. V dolini se zibljejo v mesečini srebrnoliste vrbe kakor nočni duhovi in šepetajo: Sramota!

Ban hiti in hiti naprej.

Toda z neba buli v njega blede, strašni mesec in v njegovem mirnem licu čitaš: Sramota! Sramota! Sramota! zveni po vsem svetu in v banovem srcu se rodi kača maščevanja.

Na gričku pri Susjedu sedi mož v sredi tihe noči in gleda v dolino, na krvavo bojišče — Matija Gubec. Gleda in se izprašuje:

„Čigava je kri, ki se kakor nočna rosa lesketa na travi? — Naša.“

„Čigavi so oni blede mrtveci, v katerih krvave lase se lovi nočni veter, ki jim mesečina sveti v osteklenele oči? — Naši.“

„Čigavo je ono črno pogorišče, kjer je pod pepelom pokopana sreča enega celega življenja? — Naše.“

„Čigav je oni krvavi meč, ki se blešči v travi. — Naš.“

„In čigavo je vse to prokletstvo? — Naše.“

Možu se ulijejo bridke solze, z glavo strese kakor brez uma in stisne lice v svoje dlani, stisne ga, pri Bogu, da bi ničesar ne videl in ničesar ne čul; toda ko zakraka vran, leteč nad njegovo glavo, se mož zdrzne, skoči po koncu, zagradi v travi ležeči meč, zamahne proti mesecu in s krohrotnim smehom zakriči:

„Ej ti črni vran! Tudi naše srce bi rad? Nikdar! Nikdar!“

XI.

Kakor potres je vsa srca hrvaškega plemstva zadela novica, da je bil ban Peter od podbana Ambroža pod Susjedovim obzidiem pobit, da leži banska zastava, ta znak hrvaškega junaštva pred neverniki, zlomljena in raztrgana v blatu in prahu. Na prvi mah se je vsakdo nad to nezaslišano sramoto zgrozil, vsak pa naj

ganizacija skušala izvršiti tako, da nudi povišanje deležev privlačno silo, ker člani od zvišanja pričakujejo tudi **sigurne** koristi in ne le skromno obrestovanje. Povišanju deležev pa je pritiskala ta organizacija tudi socialen značaj in to je rodilo uspeh. Ta organizacija je namreč povišanje članskih deležev spremenila v doživljensko zavarovanje svojih članov. Vsak član, ki polno vplača na gotovo svoto odmerjeni delež, je s tem pri zadrugi že zavarovan za doživetje. Zavarovalne premije plačuje zadruga iz svojega in sicer približno 10% vplačanega deleža na leto, a zavarovalnina znaša toliko, kakor odgovarja ista po splošnih zavarovalnih pogojih zgoraj izračunani letni premiji. Vsekako pa je vsakemu članu na prosto dano, da vplača več polnih deležev in je seveda potem tudi za toliko višjo svoto zavarovan. Ali naj se letna premija določi z 10% polno vplačanega deleža ali drugače, je postranskega pomena, more se ugotoviti tudi tako, da se ves poslovni prebitok porabi za plačilo zavarovalne premije, ker poslovni prebitki so itak pravilno last članov, a ima ta način obračunavanja še to dobroto, da zadruga ne izgubi priznanih davčnih in taksnih olajšav, kakor bi jih, če bi letno poslovni dobiček delila med člane. Zadruga more svoje člane zavarovati pri kakih obstoječi zavarovalnici, ali pa bo to zavarovanje izvršila sama v svoji lastni režiji. Mislimo, da se bo vsaka za ta sledeči način odločila in zbirala letne zavarovalne premije v posebni fond, iz katerega bo zopet sama ob doživetju svojih članov izpolnjevala svoje plačilne obveznosti.

Kako naj se določijo letne premije, kako naj se izračunajo zavarovalnine, kako se izvrši tehnika zavarovanja, to vse so že podrobna vprašanja, ki jih ima razmisliti vsaka organizacija sama, če je ideja spremembe povišanja deležev v zavarovanje sprejela. Tudi ni naš namen, da dajemo tozadevna navodila, temveč naš namen je bil le opozoriti na **idejo**, ki more zadrugi koristiti in mu pribaviti zadostna denarna sredstva, ne da bi prišlo v odvisnost od bank.

Kakor smo že omenili ideja ni šele spočeta, temveč je pri organizaciji, ki šteje tisoče in tisoče čla-

nov, že v praksi oživiljena in, ki je to močno razvito organizacijo rešila težkih materijelnih skrbi. Če pa je češko konsumno združništvo na ta način na stotine odstotkov povišalo svoje deležne glavnice in si pomagalo tako na lastne noge in je praksa pokazala, da so tej reorganizaciji sledili najlepši uspehi, ne vidimo razlogov, ki bi branili, da te ideje ne udeleži tudi naše **zlasti konsumno združništvo**. »Konsumno« združništvo podčrtavamo zato, ker so bili upravnim konsumi skoraj v celoti navezani pri svojem obratovanju na tuj kapital, od katerega so morali ne le plačevati visoke obresti, temveč jim denarni zavodi tudi niso hoteli ali mogli pomagati v toliki meri, kot je to blagovni promet zahteval. Bili so poleg tega vsak čas v nevarnosti, da se jim že dovoljeni krediti omeje ali celo odpovedo, kar vse se je že tudi zgodilo.

Kakor čujemo, je Konsumno društvo za Slovenijo že sprejelo v svoj delavni program in so jo članski sestanki, kjerkoli se je obravnavala brez ugovora sprejeli. Če šteje to društvo 17.000 članov in če bodo povišani deleži na 300 Din, bo znašala deležna glavnica nad 20 milijonov kron.

Samo po sebi umevno je povišanje deležev na ta način tudi pri vseh ostalih zadrugah, dasi se ne pečajo z blagovnimi posli, mogoče in velikega **socijalnega** pomena tudi za **kmetsko** ljudstvo, a kot rečeno smo povdarjali koristi za konsumno združništvo zato, ker se ono v prvi vrsti bori z denarnimi težkočami, a potreba povišanja obratne glavnice raste v oni meri, kot rastejo cene gospodarskih in gospodinskih potrebščin kakor tudi v oni meri, kakor raste obseg povsod.

Izrečno smo omenili, da priobčena ideja ni naša izvirna, temveč vzeta od drugod, a ker je po našem prepričanju tudi za vse slovensko združništvo zelo koristna in izpeljiva, smo jo izročili širši javnosti zlasti oni, ki se za združništvo zanimali in ima na njegov razvoj vpliv. Če se slovensko združništvo za to idejo ogreje in jo realizira, smo prepričani, da s tem ne bo storjen le v gospodarstvu velik korak naprej, ampak bi bila udeležitev iste tudi velikega socijalnega pomena.

Neurejen Balkan — večna vojna nevarnost.

Boj z belgrajsko poročico ni lahek. Da se bo vrgla belgrajska oligarhija ni dvoma, ker je to v velikem interesu ne samo potlačeneva ljudstva, naroda Hrvatov in Slovencev, ampak tudi v interesu splošnega miru v Evropi. To bolj in bolj spregledujejo zlasti Angleži, ki so o „jugoslovenskem“ militarizmu prav dobro informirani. Zadnje dni so listi

poročali, da je predsednik britanske vlade Mac Donald poslal dva višja angleška oficirja na Balkan, da mu poročata, v koliko so informacije, ki jih je dobil, pravilne. Prišla sta tudi v Belgrad, kjer sta bila tudi v vojnem ministrstvu. Pravijo, da sta oba zelo rezervirana in se nočeta veliko spuščati v razgovore. Mi sicer ne vemo, kaj sta ta dva oficirja vse vi-

deli in kako bosta poročala svoji vladi. Lahko pa podamo našim bralcem izvod iz članka, ki ga je 29. februarja t. l. prinesel londonski list „Daily Herald“, glasilo vladne stranke in katerega je napisal listov diplomatični sodruidnik. Članek pravi: „Poletna vročina na Balkanu bo menda prinesla novo vojno. Kadar človek piše, da bodo na Balkanu spomladi nemiri, tedaj se nehote spomni, da se mu more zgoditi, kakor tistemu dečku, ki je klical: Glej volka, glej volka!“

V eni reči ni nobenega dvoma: Balkanski volk v resnici obstoji. Kakor pa je ta volk nevaren zapadni Evropi, to smo mi težko okusili leta 1914. Poleg tega se ravno sedaj lahko opazi resnična in močna volčja sled.

Predvsem so razmere med Bolgarijo in Jugoslavijo resno napete. Jugoslovani obtožujejo Bolgare, da pomagajo dvigniti v Macedoniji avtonomistično vstajo. Bolgari pa odgovarjajo, da je to le izgovor, s katerim bi Jugoslovani opravičili svoj napad na Bolgarsko. — Jugoslovansko časopisje piše proti Bolgariji vedno ostreje in ji bolj in bolj preti. Jugoslovanski poslanik v Parizu (znani Spalajkovič! op. ur.) je v pariškem dnevniku „Matin“ (po slo-

vensko „lutro“) izjavil, da Jugoslavija ne more več prenašati tega, da Bolgarija zopet in zopet ruši mir v južni Srbiji.

V Bolgariji imajo to za jasen znak, da se Jugoslavija sedaj, ko se je sporazumela z Italijo in je dobila svobodne roke na svoji zapadni meji, pripravlja na vojno na svoji vzhodni meji. Iz tega torej sledi, da Angleži prav dobro poznajo prilike pri nas in na Balkanu. Vedne uradne in poluradne vesti iz Belgrada neprestano govorijo o tem, da nas hoče Bolgarska napasti in da je ona v zvezi z nemiri in pokolji v Macedoniji.

V resnici pa te bolgarske nevarnosti nikjer ni. O tem je napisal Štefan Radič v „Slobodnem Domu“ članek in kateri se bavi z gorenjim angleškim člankom in pravi dalje:

„Zanimivo v tem članku je to, da ta diplomatični sodruidnik delavskega dnevnika neprestano govori o Jugoslovanih, o Jugoslaviji in jugoslovanskem časopisju na eni, a o Bolgariji na drugi strani čeprav so Bolgari tudi Jugoslovani. Med tem pa samo srbsko časopisje preti Bolgariji z vojno in še to ne vse, ampak samo ono od zmage še vedno pijani srbski vlastodržci, ki v resnici pripravljajo novo vojno z Bolgarijo.“

(Dalje prih.)

Politika in zgodovina.

Od časa do časa je potrebno, da se ozremo na pot, ki smo jo prehodili v smeri proti svojemu smotru. S tega stališča izpregovorim o vprašanju avtonomije in federacije, da vidimo, koliko je pri tem „zgodovine“ in koliko „politike“.

I.

O razmerju slovenstva do ostalega južnega slovanstva se je začelo pri nas razpravljati zlasti ob aneksiji Bosne in Hercegovine po Avstro-Ogrski. V svoji programatični študiji (Jugoslovanska ideja in Slovenci, 1907) je poudarjal H. Tuma, da smo Slovenci, Hrvatje, Srbi in Bolgari že toliko napredovali, da smo vsak zase lastna osebnost, in da lahko mislimo na višjo enoto južnega slovanstva, pri čemer smo Slovenci neobhodno potrebni, čeprav ne odločujoči; zakaj misel južnega slovanstva je mogoča le s sodelovanjem vseh, a nasprotno se z Veliko Hrvaško, Veliko Srbijo in Veliko Bolgarijo ta misel onemogočuje. V kranjskem deželnem zboru je Krek 1909. leta (16. januarja) zavračal Veliko Srbijo z utemeljevanjem, da se dotika tudi teženj hrvaškega naroda, kar mora vzbujati nasprotstvo (sporna točka sta Bosna in Hercegovina).

Politični zastopniki Slovencev, t. j. „slovenska ljudska stranka“ se je v tem času pod Krek-Šusteršičevim vodstvom potegovala za t. zv. trializem, po katerem bi se naj

ustvarila poleg Avstrije in Ogrske še tretja državna skupina, obsegajoča hrvaške in slovenske dežele, od Donave in Drave do morja ter od Soče do Drine. Na skupnem zborovanju v Ljubljani s hrvaško „stranko prava“ 1912. leta (20. oktobra) se je v tem smislu govorilo o hrvaško-slovenskem narodu. Nasproti temu je zahtevala „jugoslovanska socialno-demokratska stranka“ na konferenci v Ljubljani 1909. leta (21. in 22. nov.), da dobi vsak narod na enotnem gospodarskem ozemlju Avstro-Ogrske „enotnost, samostojnost in samoupravo v vseh narodno-kulturnih vprašanjih;“ glede avstro-ogrskih južnih Slovanov je poudarjala kot svoj končni narodno-politični smoter njih „popolno narodno združitev“ v svrhu avtonomnega narodno-kulturnega življenja, a glede južnih Slovanov sploh je smatrala njih štiri narode za elemente, ki naj ustvarjajo enoten narod. Ako izluščimo iz gostobesednosti te t. zv. tivolske resolucije njeno takrat aktualno jedro, vidimo, da zagovarja samostojnost narodno-kulturnega življenja v Avstro-ogrski: to je nekakšna kulturna avtonomija (narodna samovlada v šoli, uradih, cerkvi). Njena vsebina je prilagoditev Rennerjevega načela o narodnostni državi; zakaj Renner, teoretik avstrijsko-nemške socialne demokracije, se ni povzpел do pojmovanja in priznavanja narodne države za vsak kulturno kolikor toliko

si je bil že velikaš ali plemič, je pozabil, ali ga veže sorodstvo ali korist z banom ali podbanom. V prvem trenutku se je vsak samo vprašal: „Kdo ima prav? Kaj bo iz tega prišlo?“ Nihče ni na to vedel odgovora, niti sam modri knez Jurij Draškovič, najumnejši Hrvat svojega časa, ki je po smrti Matije Brumena zasedel starodavno zagrebško škofijsko stolico. Temne slutnje so legle na srce vsem, nema strah je napolnil duše vseh. Vsakdo je prorokoval, da bo krvavi junijski dan 1. 1565, na katerega se je s starega Susjeda vsa sramota sesula na banovo glavo, samo začetek dolge vrste krvavih dni, v katerih se bodo novi grehi izlegli iz starega prokletstva. Nad domovino je visel črn oblak, pripravljen, da vrže pomor in polom na hrvaško zemljo: — grozota turške vojske, še strašnejša sedaj, ko se je na vzhodu vzdignila na nebu krvava zvezda, veliki vezir iz našega rodu, toda njegov krvnik, Mehmed Sokolovič. Kot daljno grmenje so se čule črne novice: Turek se giblje. In vsakdo je zadržel ob misli, kako se bo zemlja zopet pogreznila v krvi, kako bo jeza neizprosnega bojnega boga zopet zahtevala nove žrtve. In ravno sedaj, ko je bila v teh „žalostnih ostankih“ nekdanje slavne hrvaške dežele neprecenljiva, ko je bila vsaka kaplja junaške krvi zlata vredna, v trenutku, ko bi se vsa srca junaškega naroda morala strniti v samo eno velikansko srce, ko bi morale vse duše dihati z enim dihom — navdušenjem za svobodo oltarja in ognjišča — ravno sedaj je

padla banska zastava, ne na junaškem bojišču stare hrvaške slave, ampak v sebičnem prepirlu zasebne lakomnosti, sta se dva poglavarja kraljevine trgala za plen, in sta, sama huda, s svojim razdorom iz pekla klicala vse one hudiče, ki so že stoletja zatirali to našo nesrečno domovino.

Kaj Turek? Kaj Nemec? Kaj Sokolovič? Kaj postava? Kaj pravica? Kaj je svoboda? Kaj domovina? Kaj vse to? Nič — nič! Plen, požrešnost, lakomnost, zavist, jeza proti jezi, kri proti krvi, mržnja zoper mržnjo, vse to je bil oni strup človeške duše, ki ne prizanese niti bratu, niti očetu, niti materi niti samemu Bogu.

Vse je bilo mirno, vse tiho po zemlji, čul se je samo poluglasen šepet, toda ta gluhi mir je pekel vsako pošteno dušo kakor soparica pred nevihto. Na Hrvaškem se je odprl prepad, globok, da mu nihče ne more videti do dna. Samo kri, samo domača kri ga lahko napolni. Vse plemstvo se je razdelilo na dve stranki, kakor hitro se je po prvem udarcu nekoliko osvestilo. Tu stoji Peter, ki mu v duši vre cel ognjenik, in ob njegovi strani Tahi, Kegljevič, Alapič, Bedekovič, Pogledič, Petričević in vsi plemeniti Turopoljci; na oni strani Ambrož, sivi velikan, ob njem pa Zrinjski, Konjski, Sekelji, Mrnjavčiči, Kerečenji, Crnkoviči, Zakmardi, Zaboki in cela vrsta malih zagorskih plemičev — vsi enako užaljeni, enako besni, enako mogočni, enako ostre sablje, lev proti levu, ris proti risu — pa tudi kača proti kači.

Na obeh straneh se napenjajo puške. Ob strani pa je gladil knez Jurij Draškovič svojo dolgo črno brado in škilil v to brezumno mešanico; v njegovi razgreti duši vstajajo zlate slutnje, toda modra glava jih kroti, molči in tajno šepče svojemu srcu: Tudi tvoja ura bo prišla! Samo eno veliko, slavno srce je v tem času bilo v prsih Nikole Zrinjskega. On pa vsega tega ni niti videl niti čul. Njegov duh se je vzpel višje, njegovo oko se je uprlo na vzhod, odkoder je moralo zasijati krvavo solnce, njegove ustnice so šepetale po dne in po noči: „Med nami in Turki ne more biti pravega miru!“ Nikola je ljubil Ambroža, toda bolj je moral ljubiti domovino in človeštvo. Kakšno je bilo razmerje obeh strank med plemiči? Katera je imela prav? Ali stranka Petra, ki je, sam zastopnik pravice, pravico zaradi sorodstva pogazil in vrgel sabljo na njeno sveto tehtnico? Ali Ambroževa, katerega je plemeniti zanos za svetost zakonov, spravil tako ob pamet, da je razbil oboroženo brambo kraljevine in z nogami pogazil znamenje najvišje časti? Na čigavi strani je pravica? Vsaka stranka je klicala „Na moj!“ saj se o tej sveti reči največ čuje iz ust onih ljudi, ki je v srcu nimajo. Vsak je čakal. Vedelo se je, da se bo strel izprožil, toda ne, v katero stran; vedelo se je, da sta stranki po številu in moči enaki, toda ni se vedelo, koliko šteje katera vztrajnih duš in koliko okretnih pilpogačic.

(Dalje prih.)

razvit narod. V tem se kaže tip nemškega socializma, ki je s stališča marxističnega modroslovja centralističen, ko mu je gospodarstvo in to v prvi vrsti industrija glavno gibalno vsega življenja. S tega stališča nemški socialisti v praksi malim narodom niso bili pravični.

Ob balkanski vojni se je novič začelo razpravljati o južnoslovanskem vprašanju. V „Napredni Misli“ je 1912. leta Mihajlo Rostohar odklanjal kulturno in zagovarjal politično edinstvo južnih Slovanov, da s tem lažje ohranimo svojo osebnost. Jasno je s stališča narodne kulture in politične demokracije nasproti tivoljski resoluciji označil slovenski in južnoslovanski program izven Avstro-Ogrske I v a n C a n k a r 1913. leta, ko je govoril o južnoslovanski zvezni republiki štirih sorodnih narodov, pri čemer je zavračal misel, da bi bilo to vprašanje kulturno ali celo jezikovno, in poudarjal, da bodimo v sebi zdravi, močni ali vsaj duševno bogati, da ne pridemo nekoč k bratom prosit miloščine, temveč jim prinesemo darov. V „Času“ je 1913. in 1914. leta razpravljala Aleš Ušeničnik v tem smislu, da mu je slovensko in južnoslovansko vprašanje v prvi vrsti politično ter da je politična izbira za Slovence in Hrvate: ali v habsburški monarhiji ali v Veliki Srbiji. In v „Vedi“ je 1914. leta pisal Bogumil Vošnjak o enotni narodni skupini Slovencev, Hrvatov in Srbov, pri čemer je poudarjal kulturno

samoniklost nasproti uniformirajoči centralizaciji; zakaj poleg edinstva južnoslovanskega kulturnega tipa nasproti drugim narodom naj uživa vsak svoje avtonomno duševno življenje: enoličnost, ki bi jo vsilil ta ali oni član po svoji kulturni ali politični premoči, bi bila ubijajoča.

V tem času, 1913. leta je „narodno-napredna stranka“ podala izjavo (18. aprila) za kulturno in politično združenje avstro-ogrskih južnih Slovanov, dočim so njeni „mladi“ širili misel o združenju vseh južnih Slovanov, v prvi vrsti Slovencev, Hrvatov in Srbov, v lastni državi izven Avstro-Ogrske (mišljena je bila Srbija).

Posnetek: Slovenci so se naslanjali na Hrvate, da v zvezi z njimi dosežejo politično samostojnost v okviru Avstro-Ogrske, pri čemer je večina poleg narodnega poudarjala tudi zgodovinsko načelo (hrvaško državno pravo), manjšina pa glavno narodno načelo (ozir na avstro-ogrsko Srbe); zato so prvi govorili o hrvaško-slovanskem narodu, drugi pa o južnoslovanskem narodu. Poleg teh oficialnih zastopnikov so se socialisti udajali Rennerjevi avtonomiji, ki je zagovarjala razdelitev Avstro-Ogrske po narodnostno omejenih okrožjih, dočim je del socialističnih izobražencev odobravala glede južnih Slovanov Cankarjevo formulo, a t. zv. narodni radikalci so bili za združitev s Srbijo.

Takšno je bilo politično mišljenje Slovencev pred svetovno vojno.

Dnevne vesti.

Nauki „Slov. Naroda“. V „Slov. Narodu“ beremo: „Prečanska politika“ se mora postaviti na realna tla. Sodeluje naj v narodni skupščini — na podlagi medstrankarskih pogajanj naj prodira do osrednje državne oblasti in naj **zahteva primeren delež vrhovne uprave in zakonodaje**. — Kaj pa, če tisti, ki imajo danes vso oblast v Belgradu v rokah, prečanom nočejo dati „primerne deleža na vrhovni upravi in zakonodaji“? Kaj in kako pa potem? **To naj nam „Narod razloži!**

Pašič je odstopil — vlada je padla! S temi besedami so politični Ljubljančani pozdravili v ponedeljek popoldne padec Pašičeve vlade. Tega pa niso storili iz sovraštva do Pašiča, ampak v veseljem pričakovanju, da bodo sedaj prišli na vlado v opoziciji združeni demokratje in „klerikalci“. Demokratje so se zmagoslavno zbirali v „Zvezdi“ in pri zvokih ciganske godbe ugibali, kako bodo sedaj prekanili „klerikalce“, da jim odžro kar največji kos sveže pečene vladne potice izpred ust, „klerikalci“ so pa zopet po svoje ugibali, kako bi se dal novi položaj najbolje izkoristiti. Veselo razpoloženje je vladalo v vseh straneh, najbolj pa pri tistih, ki so mirno opazovali ene in druge v mnenju, da je treba počakati, kdo bo sedaj zopet ogoljufan.

Radičevci so prisegli! Ta teden je prišla prva partija Radičevih poslancev v belgrajski parlament pomagat ostalim opozicijskim strankam, da vržejo Pašičevo vlado. Pomagati pa so mogli le v slučaju, če prisežejo zvestobo kralju, narodu, ustavi in kar še poslovnik predpisuje. Vsak pameten človek uvideva, da so Radičevci prisegli le **prisiljeno**, ker sicer ne bi bili mogli pomagati, prav tako kakor so nekaj prisegli tudi komunisti, da bi se mogli v parlamentu uveljaviti. To dejstvo pa naših patriotov nič ne ovira, da na dolgo in na široko bobnajo, kako da so se Radičevi republikanci čez noč spremenili, da so postali monarhisti, da so postali pristaši narodnega in državnega edinstva in kar je podobnih oslarij. Upamo, da bodo razsodni ljudje znali take trditve pravilno ceniti in da bodo vedeli, da **prisiljena** prisega ni nobena prisega.

Naša politična zaveznica. „Slovenec“ piše dne 25. marca med drugim: „Drug važen moment je dejstvo, da je tudi **naša politična zaveznica** HRSS (hrvaška republikanska kmečka stranka) nastopila s prisego svojih poslancev v narodni skupščini

parlamentarno pot do svojega cilja.“ — Ali se „Slovenec“ ne boji, da mu bo njegov štajerski tovariš vrgel v obraz očitek, da hoče **Slovenska ljudska stranka** spraviti Slovence pod hrvaški klobuk, ko imenuje „Slovenec“ HRSS kot **svojo** politično zaveznico? Sicer bodo prihodnje volitve jasno pokazale, kaj in koliko je to zavezništvo vredno.

Kaj je res? Po odstopu Pašičeve vlade piše „Slovenec“: „Danes je nastopil v politiki Slovencev, Hrvatov in Srbov trenutek, ki napoveduje preobrat v notranji politiki države... Ta dan pomeni za načelnika SLS (Slovenske ljudske stranke, op. ur.) in Jugoslovanskega kluba (zakaj tako? op. ur.) veliko zadoščenje... Vztrajna borba Jugoslovanskega kluba... žanje danes zmago.“ — Da glavno glasilo SLS hvali načelnika SLS in Jugoslovanskega kluba, je razumljivo. Ni pa pravilno, da hvali le parlamentarni zastop SLS in s tem vzbuja hote ali nehoti v javnosti mnenje, kakor da ima edino in glavno zaslugo na padcu Pašičeve vlade samo parlamentarni zastop SLS. Resnici na ljubo bodi povedano, da bi se bil Jugoslovanski klub še leta in leta lahko zaganjal v radikalno vlado brez najmanjšega uspeha, če ne bi bili prišli v Belgrad opoziciji na pomoč **hrvaški republikanci**. Združena opozicija bi bila Pašičevo vlado že zdavnaj rada vrgla, pa je ni mogla, dokler niso prišli Hrvati v belgrajski parlament. To lahko zapiše vsak slovenski list, ne da bi s tem kaj ponižal ugled vodstva SLS.

Ivan Pakiž
Ljubljana, Stari trg 20.
Velika zaloga stenskih ur
budilk svetovno znane
tovarne „Junghaus“.
Vsakovrstne precizne švicarske žepne ure, izbira
zlatnine, srebrnine in
jedilnega pribora.

„Skrb“ za izseljenike. V naši državi imamo državni urad za izseljenike. Ti seve nimajo od tega nič, pač pa nudi ta inštitucija povod za razne zlorabe in „zarade“. Tako je 20. t. m. v belgrajskem parlamentu govoril srbski poslanec Vujičić, ki je povedal: Leta 1922 je bil ustanovljen izseljeniški komisariat v Zagrebu, pod katerega delokrog so spadala vsa izseljeniška vprašanja v državi. Iz nepoznanih razlogov pa je vlada ta izseljeniški komisariat ukinila 1. 1923. Njegove agente

so bile prenešene v Belgrad. Dne 30. julija 1923 je izšel nov pravilnik o izvrševanju zakona o izseljevanju, glasom katerega je bil pri ministrstvu socialne politike postavljen medministerijski odbor 3 članov, ki je odločal o izdavanju potnih dovolil. **Vse postopanje pa je zadošlo pravce, ki je v škodo narodnih in gospodarsko-socialnih interesov naroda in države**, a v korist tistih držav, kamor so se ljudje izseljevali. **Na račun bednih izseljenikov bogate belgrajski advokati.** Graja, da ministrstvo socialne politike ni posvetilo dovolj pažnje **zlorabam raznih špekulantov v izseljeniškem vprašanju**. Raznim inozemskim družbam se je izdalo 16 koncesij. Končno zahteva, da se odredi anketa, ki bo pregledala vse nerednosti. — Minister je seve to zahtevo odklonil.

Na prošnjo konstatiramo, da g. prof. dr. Rožič doslej ni napisal za naš list niti črke. — Uredn.

Draginjske doklade za uradnike. Iz Belgrada poročajo, da je ministrski svet sklenil, da dobe uradniki od 1. maja dalje plače in draginjske doklade po novem zakonu — Ministrski svet pa je pozabil povedati, kdo bo v Belgradu 1. maja vladal.

Kaj je „jugoslovenstvo“? Koncem vojne in takoj po vojni do najnovjšega časa smo mislili, da je „jugoslovenstvo“ tisti nauk, ki pravi, da ni več na svetu Srbov, Hrvatov in Slovencev, ampak da so na svetu samo „Jugoslavlani“. V slovenskih listih, ki so oznanjali ta nauk, smo vedno brali, da so omenjeni trije narodi „en sam narod“. Na podlagi tega

nauka so se slovenski listi, zlasti demokračni tudi navduševali za centralizem, češ, če smo en narod, moramo imeti tudi eno samo vlado, en sam parlament itd. Preteklo soboto pa nas je osrečil „Slov. Narod“ z novim naukom o jugoslovanstvu. Takole pravi „Slov. Narod“: „Jugoslovenstvo ni ničesar drugega kakor javno prizadevanje, ki hoče na edinstvenem državnem teritoriju (ozemlju) Jugoslavije homogeno (enotno) državljansko čustvo ter združitev gospodarskih, političnih, socialnih in kulturnih naporov vsega naroda od Triglava do Vardarja za en skupni cilj za vzajemni javni ideal cele države.“ — To je skoraj isto, kar zahtevajo federalisti in republikanci. Tudi ti so za to, da se združijo gospodarski itd. napor. Nismo pa za to, da bi se vsi omenjeni napor „zdrževali“ **pod eno samo komando**, ker nam je že dosedanja belgrajska komanda dovolj na široko odprla oči, kaj taka komanda pomeni. Proti taki komandi se moramo mi odločno **zavarovati**, kar bomo dosegli s temeljito revizijo ustave, da bo taka enotna komanda doma enkrat za vselej izključena.

Nakup gozdov, desk, tramov in drv. Zaloga trboveljskega premoga in drv. Prodaja na debelo in drobno. - Plačljivo tudi na obroke.

DRUŽBA ILIRIJA

Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon šte. 220.

Gospodarstvo.

Pomen svinjereje za malega kmeta.

(Dalej.)

Oprasje se vrši navadno brez posebnih težav. V slučaju, da se skoti mladič v mehurju, je tega predeti, da se pujske ne zaduši. Mladiče je sproti odstranjevati v pregleden prostor ter jih je izročiti materi šele po končanem praseju, ko si je žival nekoliko opomogla. Ostre zobe pri pujskih je odščipniti s kleščami, da preprečimo doječim živalim bolečine pri sesanju, kar utegne privedi do tega, da postanejo matere nemirne in svojim mladičem nevarne. Brejih živali tudi ne sme mo krmiti z mesnimi odpadki, ker takšne svinje potem rađe požrejo svoje pujske. V slučaju, da pujskom preti nevarnost od njih matere da jih požre, jih je namazati s špiritom. Močno onemogli svinji se naj da po porodu, ko si je odpočila, juha od ovsenega zdroba in vina.

Pri prasicah se pojavi ob skotitvi včasih porodna vročica. Žival leži omamljena in ne mara žreti. Bolezen omilimo s klistiranjem z milnico in izpiranjem maternice z 1% lizolno raztopino. Krmljenje svinje matere se ravna po tem, koliko mleka daje. Pri mali množini mleka krmimo kuhani ječmen, koruzo in korenje. Dober pripomoček za doseg večje mlečnosti je tudi drgnjenje vimena s špiritom, s čemur pospešimo delovanje mlečnih žlez.

Odgoja pujskov.

Za pujske je prva dva tedna materino mleko najboljša hrana. Pozneje se jim more dodajati razredčeno kravje mleko ali pa tudi toplo posneto mleko. V tretjem tednu je natrositi pujskom v posebno korito nekoliko ilovice in zidnega ometa ali malte, ki je pomešana z ječmenom. To storimo zato, da pujskom nudimo zadostne množine rudninskih snovi, ki jih rabijo za uspešen razvoj okostja. V četrtem tednu začnemo dajati gosto kašo iz ječmenovega, ovsenega, koruznega ali drugega zdroba z dodatkom kravjega mleka. Šele v šestem tednu začnemo pokladati zmečkan, dobro kuhan krompir.

Ob lepem vremenu je spuščati pujske na prosto. V osmem tednu se pujske odstavi, vendar je slabej-

še pustiti še nekaj časa pri svoji materi. Odstavljenje naj se izvrši polagoma, s čemur preprečimo eventualno vnetje vimena. Po odstavljenju pokladajmo pujskom po možnosti tudi zeleno deteljo, toda glavno krmilo naj bo v prvih treh mesecih žito. Skrbeti je za zadostno pregibanje mladih živalic.

Splošna pravila o krmljenju svinj.

Pri krmljenju prašičev je gledati na to, da krmimo kar najceneje in s takšnimi krmili, ki jih prašiči z največjim pridom izkoriščajo. Plemenskim svinjam pokladajmo po možnosti krmila v zurovi in naravni obliki. Kuhana klaja je naravnost škodljiva, ker po nepotrebnem obtežuje svinjski želodec. Če pokladamo krmila v tekoči obliki, tedaj moramo krmili svinje obenem tudi s krmili v trdni obliki. Čemu je sicer mati narava obdarila svinjo s čvrstim zobovjem, ako jih ne rabi za grizenje trdih krmil. Kdo še ni opazoval svinje pri hrustanju črešnjeh in slivovih koščic, ki so za njo prava slaščica.

Ako torej hočemo zadostiti skotizijo enaki naravnim zahtevam glede krmljenja prašičev, moramo pokladati v prvi vrsti krmila v trdni obliki, različna tekoča in z vodo razredčena krmila pa smatrati le kot nekako pijačo za svinje.

V toplem letnem času je sveža štajerska detelja, kakor tudi mlada trava in razna zelenjava v sveži obliki najzdravejša in najcenejša krmna za svinje. Ševeda je dodajati tudi tečna krmila, kakor otrobe, žitni zdrob itd.

Za uspešno svinjerejo pa je paša prašičev neprecenljive vrednosti. Na paši ostanejo živali zdrave ter se zlasti z ozirom na okostje dobro razvijajo. Plemenske svinje se na paši lažje ubrejšijo in prašiči vzgojeni na paši so pri poznejšem pitanju ješči in manj izbirični. Vrh vsega tega je paša tudi najcenejši način prehrane svinj v letnem času. Prav dobro pašo najdejo svinje na deteljiščih in strniščih. Najboljšo pašo pa nudijo bukov in hrastovi gozdi v jeseni, kjer prašiči ob bukovci in želuodu prav hitro odebele.

(Dalej prih.)

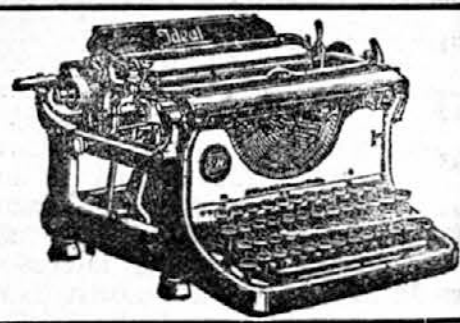
IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA
SLOVENSKE AVTONOMISTOV.
Odgovorni urednik Drago Brozovič.
Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

K. WIDMAYER PRI „SOLNCU“
za vodo. Priporočam: Raznovrstno perilo,
svilnate in druge robce, šerpe. Manufak-
turno blago, obleke, predpasnike. Vso
opravo za novorojenčke, maše in nogavice
domačega izdelka. Venčke in šopke za ne-
veste in birmanke; kovtre, abtahe (peče)!
Na debelo primeren popust.

MLADENIČ
s 6 gimnazijskimi razredi išče kakršnekoli
službe. Ponudbe pod „Zanesljiv“ na upravo
„Avtonomista“.

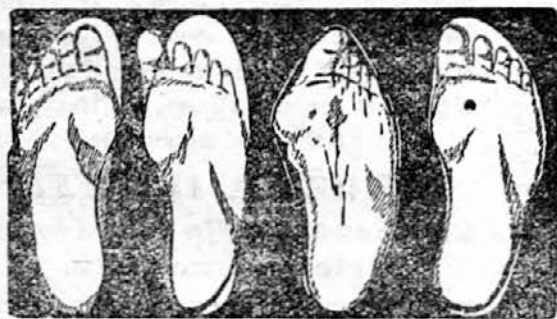
F. P. ZAJEC
optik
LJUBLJANA,
Stari trg 9.

Ščipalci Očala Zlatina Ure

THE REX CO
LJUBLJANA, GRADIŠČE 10.
Telefon šte. 268.
Najboljši pisalni, razmno-
ževalni in kopirni stroji.
VSE PISARNIŠKE POTREBŠČINE.

Antikvarijat, knjigarna
HINKO SEVAR
Ljubljana, Stari trg 34
kupi in prodaja različne knjige v vseh
jezikih po ugodnih cenah.

Franc Szantner
Ljubljana, Šelenburgova ul. 1
trgovina čevljev in specialna
tvrdka za ortopedična in ana-
tomična obuvla
sprejema
vsa naročila po meri
in popravila.

Združene opekarne d. d. Ljubljana
Telefon 733.
naznanjajo, da so otvorile
v sredini mesta na Miklošičevi cesti 13
tovarniško zalogo vseh vrst opeke
lastnega izdelka.
Opeka je na razpolago v poljubnih množinah po najnižji ceni.

NAJCENEJŠE NOVE IN RABLJENE PISALNE STROJE

v specialni mehanični delavnici za popravo pisal-
nih, računskih, razmnoževalnih in kopirnih strojev.

LUDOVIK BARAGA, LJUBLJANA
ŠELENBURGOVA ULICA 6. I. nad.

Barvne trakove, karbon-indigo papir ter vse druge potrebščine.
Pisarniška oprema vedno na zalogi.

ELIN družba za električno industrijo d. z. o. z.

Gradi električne centrale in naprave.
Velika zaloga motorjev in električnega ma-
terijala. - Cene izredno nizke. - Postrežba
točna. Na željo poset inženirja brezplačno.

Ljubljana, Dunajska cesta 1, telefon št. 68.

Maribor, Vetrinjska ulica 11, telefon št. 239.

FR. SLOVNIK
LJUBLJANA, Stari trg 2.
priporoča po najnižjih cenah svojo za-
logo izgotovljenih oblek in manufaktur.
Obleke po meri se točno izvršujejo.

Vse pisalne, risalne
in šol. potrebščine
dobite najceneje v papirni trgovini
Miroslav Bivic, Ljubljana
Sv. Petra cesta št. 29.
Lastna knjigovoznica. — Velika zaloga
šolskih zvezkov, map in blokov.

Slavnemu občinstvu naznanjam, da sem prejela
vsakovrstno blago za ženske in moške obleke
ter vsakovrstne narejene obleke. Priporočam se za obilen obisk.
Cene zelo nizke! Brez konkurence!
J. Tomšič, Ljubljana,
Sv. Petra cesta šte. 38.

MERAKL
barve, mastila, lake, kit, emajle, kistove (čopiče)
in zjamčeno čisti firneš najboljše kakovosti nudi
Medić-Zankl
družba z o. z.
Maribor, Ljubljana, Novi Sad,
podružnica. centrala. skladišče.
Tovarne:
Ljubljana - Medvode.

TONE MALGAJ
pleskar za stavbe in pohištvo, lakiranje vozniških koles v ognju,
Soboslikarstvo. Specialni oddelek za črkoslikarstvo na steklo,
pločevino, les, zid i. t. d.
Delavnice: Kolodvorska ulica št. 6.
Celovška cesta šte. 121.

Prodajam vsled velike zaloge in dviganja
dinarja vsakovrstno **sukno,**
hlačevino, šifon, plavino in drugo manufakturno blago.
Krojači poseben popust!
Ivan Kos
Ljubljana **Šiška**
Sv. Petra cesta šte. 26. **Celovška cesta šte. 2.**

Prometni zavod za premog
d. d. v Ljubljani

prodaja premog

iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov
za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava
na debelo

inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno prvovrstni češko-
slovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški pre-
mog, črni premog in brikete.

NASLOV: Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15/II.

Zadružna banka v Ljubljani

Brzjavi: Zadrubanka.

Aleksandrova cesta šte. 5.

Telefon šte. 367.

Vplačani kapital Din 3,000.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje